

(Lagt fyrir Alþingi á 73. löggjafarþingi, 1953.)

I. KAFLI

Svið laganna.

1. gr.

Ráðherra ákveður, gegn hverjum sóttum beita skuli sóttvarnarráðstöfunum þeim, sem um er fjallað í lögum þessum, í því skyni að hindra, að þær sóttir berizt inn í landið eða héðan til annarra landa.

II. KAFLI

Skýrgreiningar.

2. gr.

Í lögum þessum merkir:

Einangrun: stíun hlutaðeigandi manns eða flokks manna frá öðrum mönnum — að undanteknu því starfsfólki, sem annast einangrunina — í því skyni að hindra, að sóttnæmi breiðist út.

Farangur: einkamunir og föggur farþega og einstakra manna áhafnar skips eða flugfars.

Flugfar: millilandaflugfar (-loftfar).

Flughöfn: flughöfn, sem leitað er af millilandaflugförum.

Grunaður: um mann, sem ætla má, að hafi haft tækifæri til að smitast af næmri sótt.

Hafnarstaður: kaupstaður eða hreppur, þar sem er höfn eða flughöfn.

Höfn: höfn (sjávarhöfn), sem leitað er af millilandaskipum.

Læknisrannsókn: eftirlitsferð sóttvarnarlæknis í skip eða flugfar og bráða- birgðarannsókn hans á farþegum og áhöfn, en ekki reglubundin rannsókn á skipi í því skyni að leiða í ljós og ákveða, hvort rottueyðingar sé þörf.

Næm sótt: sjúkdómur, sem sóttvarnarráðstöfunum skal beitt gegn samkvæmt ákvæðum 1. greinar.

Skip: millilandaskip.

Sóttvarnareftirlit (eftirlit): eftirlit heilbrigðisyfirvalda með heilsufari grundaðs manns.

Sóttvarnarsvæði: Hið minnsta svæði innan landamæra lands — t. d. höfn eða flughöfn — sem hefur ákveðin takmörk og þar sem heilbrigðismálum er svo skipað, að unnt er að koma þar við fullkomnum sóttvarnarráðstöfunum samkvæmt ákvæðum hins alþjóðlega sóttvarnarsamnings.

Sýktur: um mann, sem er haldinn næmri sótt eða telst smitaður af slíkri sótt.

Þegar í lögum þessum er rætt um *millilandaferð* skips eða flugfars, tekur það einnig til ferðar á milli hafna og flughafna hér á landi, ef hlutaðeigandi skip eða flugfar hefur á leið sinni samband við stað í öðru landi eða skip eða flugfar frá öðru landi, ef skipið eða flugfarið hefur ekki hlotið leyfi til frjálsra samskipta hér við land.

III. KAFLI

Sóttvarnaryfirvöld.

3. gr.

Sóttvarnarnefndir hafa með höndum, hver á sínum stað, framkvæmd ráðstafana gegn því, að næmar sóttir berist inn í landið og héðan til annarra landa.

Sóttvarnarnefnd í Reykjavík er skipuð tollstjóra, borgarlækni og lögreglustjóra, í kaupstöðum öðrum en Reykjavík bæjarfógeta, héraðslækni og bæjarstjóra, en á öðrum hafnarstöðum lögreglustjóra (hreppestjóra), héraðslækni og hreppnefndaroddvita.

Formaður sóttvarnarnefndar í Reykjavík er tollstjóri, í kaupstöðum öðrum en Reykjavík bæjarfógeti, en á öðrum hafnarstöðum lögreglustjóri (hreppestjóri).

Almennar framkvæmdir sóttvarnarnefndar annast formaður með ráði og aðstoð héraðslækni (í Reykjavík borgarlækni). Einstök sóttvarnarlæknisstörf, aðgerðir og rannsóknir samkvæmt ákvörðun laga þessara má sóttvarnarnefnd með ráði héraðslækni (í Reykjavík borgarlækni) fela öðrum löggiltum læknum og lækninga- eða rannsóknarstofnunum.

4. gr.

Héraðslæknar (í Reykjavík borgarlæknir) eru sóttvarnarlæknar, hver í sínu héraði.

Í forföllum reglulegs sóttvarnarlæknis er sóttvarnarnefnd heimilt að fela öðrum löggiltum lækni að annast aðkallandi sóttvarnarlæknisstörf.

Þegar sérstaklega stendur á, er ráðherra heimilt að skipa sérstaka sóttvarnarlækna.

5. gr.

Embættis- og starfsmönnum tollgæzlu, lögreglu, hafnargæzlu, flugsamgangna og hafnsögumönnum er jafnan skylt að aðstoða sóttvarnarnefndir við framkvæmd sóttvarnarráðstafana samkvæmt ákvæðum laga þessara.

IV. KAFLI

Skipun sóttvarna að öðru leyti.

6. gr.

Bæjar- og sveitarstjórnnum er skylt að gera ráðstafanir til þess, í samráði við sóttvarnarnefndir, að við verði komið — allra helst á sjúkrahúsi — tryggilegri einangrun og nauðsynlegri aðhlyningu aðkomufólks til landsins, sem einangra þarf samkvæmt ákvæðum laga þessara.

Ráðherra er heimilt að setja nánari reglur um framkvæmd ráðstafana þessara.

7. gr.

Sóttvarnarnefndir skulu gera sér far um, með því að leita samkomulags við hlutaðeigandi yfirvöld og á annan hátt, að stuðla að því, að rottugangi á hafnar- og flughafnarsvæðum verði haldið í skefjum, svo sem unnt er, m. a. með því, að hús og önnur mannvirki á slíkum svæðum verði gerð svo rottuheld sem tók eru á.

Ráðherra er heimilt að setja nánari reglur um varnir gegn því, að rotta berist í land úr skipum og um útrýmingu rottu á hafnar- og flughafnarsvæðum.

8. gr.

Ráðherra er heimilt að skipa svo fyrir, að rottueyðing fari fram í skipum með ákveðnu, reglulegu millibili, eða þess sé gætt, að rottugangi í skipum sé sífelldlega haldið í skefjum, svo sem unnt er. Ráðherra ákveður, á hverjum hafnarstöðum rottueyðing í skipum fari fram. Rannsókn á rottugangi og rottueyðing í skipum fer fram á vegum sóttvarnarnefndar eftir þeim reglum, er ráðherra setur. Sóttvarnarnefnd lætur ókeypis í té vottorð um, að skip hafi verið rannsakað með tilliti til rottugangs og rottueyðingar hafi ekki talizt þörf (rottuvottorð), eða rottueyðing hafi farið fram (rottueyðingarvottorð). Ráðherra segir fyrir um gerð rottu- og rottueyðingarvottorða og hversu lengi þau skuli gilda.

Ráðherra er heimilt að skipa svo fyrir, að svo miklu leyti sem nauðsynlegt þykir, að rottu sé eytt í flugförum, enda setur þá nánari reglur þar að lútandi.

9. gr.

Ráðherra er heimilt að ákveða, að fyrirmæli 7. og 8. gr. um rottu megi, þegar svo stendur á, láta gilda um önnur nagdýr og dýr yfirleitt, sem kunn eru að því að vera eða geta verið smitberar næmra sótta.

10. gr.

Ráðherra er heimilt að löggilda flughöfn, er mikið kveður að millilandaferðum um, sem sóttvarnarflughöfn. Á sóttvarnarflughöfn skal vera kostur lækniþjónustu í sérstökum lækninga- og rannsóknarstofum, húnnum nauðsynlegum tækjum.

Jafnframt því sem ráðherra löggildir sóttvarnarflughöfn, setur hann nánari reglur um sóttvarnarbúnað hennar.

11. gr.

Fulltrúar utanríkisráðuneytisins erlendis skulu gera sér far um að fylgjast sem bezt með sóttarhari, hver í sínu umdæmi, og tilkynna ráðuneytinu tafarlaust, ef upp koma eða yfirvofandi má telja, að upp komi sóttir, sem sóttvarnar-ráðstöfunum er skylt að beita gegn samkvæmt ákvæðum laga þessara. Sama gildir um hvers konar aðrar sóttir, ef þær gerast óvenjulega útbreiddar eða illkynja, eða ráðuneytið óskar sérstaklega fregna af þeim. Utanríkisráðuneytið tilkynnir tafarlaust ráðherra þeim, sem fer með heilbrigðismál, allar sóttarfarsfréttir.

Þegar vitað er af tilkynningu Alþjóðaheilbrigðisstofnunarinnar samkvæmt ákvæðum hins alþjóðlega sóttvarnarsamnings, af fréttum frá fulltrúum utanríkisráðuneytisins erlendis samkvæmt ákvæðum 1. málsgreinar þessarar greinar eða samkvæmt öðrum áreiðanlegum heimildum, að á sóttvarnarsvæði erlendis hafi orðið vart nærtrar sóttar, er ráðherra heimilt að ákveða, að litið skuli á það svæði sem sýkt af þeirri sótt, sem um er að ræða.

Ef ekki hafa verið gerðar viðeigandi ráðstafanir til að hefta útbreiðslu sóttarinnar frá hinu sýkta sóttvarnarsvæði, er ráðherra heimilt að ákveða, að einnig skuli litið á aðliggjandi svæði sem sýkt svæði.

Ráðherra tilkynnir, hvenær aftur skuli litið á áður tilkynnt sýkt svæði sem ósýkt svæði.

V. KAFLI

Almenn fyrirmæli.

12. gr.

Allar sóttvarnarráðstafanir samkvæmt ákvæðum laga þessara skal hefja, svo fljótt sem unnt er, og leiða til lykta án ónaúðsynlegra tafa.

Áður en hafnar eru sérstakar sóttvarnarráðstafanir umfram læknisrannsókn og venjulegar rottueyðingaraðgerðir samkvæmt 8. gr., skal ætíð, þegar við verður komið, hafa samráð við landlækni, en ella tilkynna honum gerðar ráðstafanir svo fljótt sem tók eru á.

13. gr.

Sóthreinsun, skordýra- og rottueyðingu og öðrum sóttvarnaraðgerðum skal haga þannig, að ekki hafi í för með sér

- a. ónaúðsynleg óþægindi eða heilbrigðishættu fyrir hlutaðeigendur;
- b. skemmdir á skipi eða flugfari;
- c. eldhættu.

Við framkvæmd sóttvarnaraðgerða, er koma niður á farmi, farangri og öðrum munum skal gæta ýtrustu varúðar, svo að ekki hljóti skemmdir af að óþörfu.

Ráðherra er heimilt að setja nánari reglur um framkvæmd sóttvarnaraðgerða samkvæmt ákvæðum laga þessara, þ. á m. um sóthreinsun skipa og flugfara, skordýraeyðingu í skipum og flugföllum, sóthreinsun og eftir atvikum tortímingu dýra, farms, óhreins líns og annars, sem hætta er á, að valdið geti útbreiðslu nærtrar sóttar.

Ef þess er krafizt af sóttvarnarnefnd, er sérhverju skipi og flugfari, sem sóttvarnarráðstöfunum er beitt gegn samkvæmt ákvæðum laga þessara, skylt að aðstoða með áhöfnum sínum, eftir því sem tók eru á, við framkvæmd sóttvarnaraðgerðanna.

14. gr.

Ef þess er krafizt, lætur sóttvarnarnefnd í té þeim, er farm flytur, ókeypís vottorð (sóttvarnarvottorð) um sóttvarnarráðstafanir, sem beitt hefur verið samkvæmt ákvæðum laga þessara gegn skipi eða flugfari, hver hluti skips eða flugfars

hafi orðið fyrir aðgerðunum, í hverju þær hafi verið fólgnar og hver verið hafi ástæða til þeirra. Ef flugfar á í hlut og sé þess krafizt, skal skrá vottorð þetta á hið almenna afgreiðsluskirteini flugfarsins.

Ef þess er krafizt, lætur sóttvarnarnefnd enn fremur í té ókeypis vottorð

- a. ferðamanni, þar sem greindur sé komudagur hans til landsins, brottfarardagur hans úr landi og tekið fram, hverjum sóttvarnarráðstöfunum hafi verið beitt gegn honum og farangri hans;
- b. sendanda, móttakanda, þeim, er farm flytur, og umboðsmönnum hans um sóttvarnarráðstafanir, sem beitt hafi verið gegn farmi þeirra.

15. gr.

Mann, sem er undir sóttvarnareftirliti samkvæmt ákvæðum laga þessara, er óheimilt að einangra, og skal hann vera frjáls ferða sinna að öðru leyti en því, að skylt er honum, sé þess krafizt, að sýna sig heilbrigðisyfirvöldum með tilteknu, reglulegu millibili, alla þá tíð sem hann er undir eftirliti. Enn fremur er heilbrigðisyfirvöldum heimilt að láta lækni rannsaka hlutaðeiganda og krefjast annarra upplýsinga um hann, sem nauðsynlegar kunna að vera til að leiða í ljós heilbrigðisástand hans, er máli skiptir.

Nú óskar maður, sem er undir sóttvarnareftirliti, að fá að ferðast frá þeim stað, þar sem hann dvelst, til annars staðar hér á landi, og skal hann þá tilkynna það hlutaðeigandi heilbrigðisyfirvöldum, er gera heilbrigðisyfirvöldum á þeim stað, sem ferðinni er heitið til, viðvart um komu hlutaðeiganda. Jafnskjótt sem á staðinn er komið, skal hlutaðeigandi ganga fyrir heilbrigðisyfirvöld staðarins og undirgangast þar sóttvarnareftirlit samkvæmt ákvæðum 1. málsgreinar þessarar greinar.

Ráðherra er heimilt að setja nánari reglur um framkvæmd sóttvarnareftirlits samkvæmt ákvæðum þessarar greinar.

16. gr.

Sóttvarnarnefnd er heimilt að gera hverjar þær ráðstafanir, sem framkvæmanlegar eru til að koma í veg fyrir, að hafnir sóttmengist af mannasaur og öðrum úrgangi frá skipum.

17. gr.

Flugföllum, sem fljúga yfir íslenskt land, er bannað að fleygja niður nokkru því, er borið getur með sér sótnæmi næmra sótta.

18. gr.

Ráðherra setur nánari reglur um sóttvarnarráðstafanir gegn einstökum næmum sóttum, og skal þar m. a. kveðið á um, hver teljast skuli meðgöngutími hvernar slíkrar sóttar, er sóttvarnarráðstafanir samkvæmt lögum þessum ber að miða við.

Í reglum þessum má kveða á um, hvenær skip eða flugför skuli teljast sýkt af næmri sótt, grunuð um að vera sýkt og ósýkt. Enn fremur má í reglum þessum krefjast þess, eða heimila ráðherra, þegar sérstaklega stendur á, að krefjast þess, að menn, er koma til landsins frá tilteknum löndum eða landshlutum, leggi fram gild vottorð um ónæmisaðgerðir gegn tilteknum næmum sóttum, að viðlögðu sóttvarnareftirliti eða einangrun, ef ekki er fullnægt.

VI. KAFLI

Sóttvarnarráðstafanir við för úr landi.

19. gr.

Þegar nauðsyn ber til að hindra, að næm sótt berist héðan til annarra landa, er ráðherra heimilt að skipa svo fyrir, að menn, sem ferðast úr landi undirgangist lækni-rannsókn fyrir brottför sína. Ákveða skal stað og stund slíkrar lækni-rannsóknar með tilliti til tollskoðunar o. s. frv., þannig að sem minnstum töfum valdi.

Sóttvarnarnefnd skal gera allar ráðstafanir, sem með góðu móti eru framkvæm-
anlegar til að koma í veg fyrir:

- a. að maður, sem er sýktur eða grunaður, fari úr landi;
- b. að sóttnæmi næmra sótta eða dýr, sem kunn eru að því að vera eða geta verið smitberar slíkra sótta, berist eða sleppi út í skip eða flugför á leið til útlanda.

Þrátt fyrir ákvæði 2. málsgreinar þessarar greinar, er sóttvarnarnefnd heimilt að leyfa, að maður á millilandaferð, sem við komu sína til landsins hefur sætt sóttvarnareftirliti, haldi ferð sinni áfram. Haldi hann ferðinni áfram loftleiðis, skal sóttvarnarnefnd láta þess getið á hinu almenna afgreiðsluskirteini flugfarsins, að hann hafi sætt sóttvarnareftirliti.

VII. KAFLI Umleiðarferðir.

20. gr.

Ekki skal beita sóttvarnarráðstöfunum gegn skipum, sem leggja leið sína um landhelgi Íslands án þess að leita hér hafnar eða hafa á annan hátt samskipti við land eða landsmenn.

21. gr.

Sóttvarnarnefnd eru óheimilar sóttvarnarráðstafanir aðrar en læknisrannsókn gegn farþegum og áhöfn

- a. skips, sem er ósýkt af næmri sótt, ef farþegar og áhöfn halda kyrru fyrir í skipinu, á meðan staðið er við;
- b. flugfars, sem er ósýkt af næmri sótt, ef farþegar og áhöfn halda kyrru fyrir í vistarveru flughafnar, sem sóttvarnarnefnd sér þeim fyrir, á meðan staðið er við.

VIII. KAFLI

Sóttvarnarráðstafanir við komu til landsins.

22. gr.

Skip eða flugfar, sem kemur hér að landi, má ekki nema í neyðartilfalli hafa samskipti við land eða landsmenn, fyrr en sóttvarnarnefnd, eða sá, sem hún hefur veitt umboð til þess, hefur veitt skipinu eða flugfarinu leyfi til frjálsra samskipta.

Áður en tilkynnt hefur verið leyfi til frjálsra samskipta, má enginn án leyfis sóttvarnarnefndar ganga á land úr skipi eða flugfari, né nokkur úr landi fara út í skipið eða stíga upp í flugfarið.

Tollgæzlan annast tilkynningu frjálsra samskipta.

23. gr.

Þegar skip kemur að landi, skal skipstjóri, og sé skipslæknir á skipi, þá einnig hann, skýra sóttvarnarnefnd eða þeim, sem kemur fram fyrir hennar hönd, frá heilbrigðisástandi í skipinu á leiðinni og við komu að landi. Þegar flugfar kemur að landi, skal flugfarsstjóri eða fulltrúi hans veita samsvarandi upplýsingar. Ráðherra er heimilt að setja nánari reglur um, hverra upplýsinga hér að lútandi skuli krafizt og á hvern hátt þær skuli látnar í té. Einnig er ráðherra heimilt að mæla fyrir um, á hvern hátt skip og flugför skuli gera viðvart um, að þau komi frá eða hafi haft samskipti við sýkt sóttvarnarsvæði, eða í skipinu eða flugfarinu sé eða hafi verið á leiðinni sjúkdómstilfalli, sem ætla megi næma sótt.

Ef skip eða flugfar telst ósýkt af næmri sótt, skal sem skjótast leyfa því frjáls samskipti, þó ekki fyrr en ráðrúm hefur gefizt til læknisrannsóknar, ef ástæða þykir til. Þegar við verður komið, skal útvarpa til skips eða flugfars, áður en að landi er komið, leyfi til frjálsra samskipta, enda telji sóttvarnarnefnd, samkvæmt fregn-

um, er henni hafa horizt frá skipinu eða flugfarinu, að fullvist sé, að af komunni stafi ekki sú hættu, að til landsins berist næm sótt.

Ef skip eða flugfar telst sýkt eða grunað um að vera sýkt af næmri sótt, má ekki veita skipinu eða flugfarinu leyfi til frjálsra samskipta, fyrr en það hefur verið rannsakað af sóttvarnarlækni og síðan látið sæta sóttvarnarráðstöfunum af hendi sóttvarnarnefndar samkvæmt ákvæðum þessara laga.

24. gr.

Ráðherra er heimilt að veita skipum og flugförum, er annast reglubundnar ferðir, undanþágu, að nokkru eða öllu leyti, frá ákvæðum 22. og 23. greinar. Sama gildir, þegar í hlut eiga hafnsögubátar, dráttarskip, fiskibátar og önnur smáför.

Ráðherra kveður og á um, hverja undanþágu frá sóttvarnarráðstöfunum unnt er að veita herskipum og herflugförum.

25. gr.

Sóttvarnarnefnd er heimilt að láta fara fram læknisrannsókn á hverju skipi og flugfari, svo og hverjum manni, sem til landsins kemur frá útlöndum.

Um ákvarðanir varðandi aðrar sóttvarnarráðstafanir skal fara eftir því, hvernig á hefur staðið á leiðinni til landsins og hvernig á stendur að læknisrannsókn lokinni.

26. gr.

Sóttvarnarnefnd er heimilt að ákveða, að maður, sem kemur til landsins með skipi eða flugfari og nefndin telur sýktan, skuli sæta einangrun. Ef þess er krafizt af réttum hlutaðeigendum, skal flytja slíkan mann úr skipi eða flugfari.

27. gr.

Sóttvarnarnefnd er heimilt að hlutast til um, að grunaður maður, sem kemur til landsins frá sýktu sóttvarnarsvæði, sé tekinn undir sóttvarnareftirlit. Hlutaðeigandi er háður slíku eftirliti, unz liðinn er meðgöngutími þeirrar næmu sóttar, sem um er að ræða.

Nema stoð eigi í sérstökum fyrirmælum samkvæmt ákvæðum þessara laga, má einangrun ekki koma í stað sóttvarnareftirlits, ef ekki stendur svo á, að sóttvarnarnefnd hafi ríka ástæðu til að ætla, að um sérstaka sóthættu séu að ræða.

28. gr.

Þegar nauðsynlegt telst til að hindra, að næm sótt berist til landsins og breiðist hér út, er ráðherra heimilt að mæla svo fyrir, að mönnum, sem til landsins koma, bjóðist að undirgangast viðeigandi ónæmisaðgerð, en sé því hafnað, má láta það varða sóttvarnareftirliti eða einangrun.

29. gr.

Auk læknisrannsóknar er óheimilt að endurtaka sóttvarnaraðgerð, sem áður í sömu ferð hefur verið framkvæmd á annarri viðkomuhöfn eða flughöfn, nema

- a. eitthvert það sóttarfyrrbrigði hafi síðan gerzt í hlutaðeigandi skipi eða flugfari, sem réttlæti endurtekningu aðgerðarinnar.
- b. sóttvarnarnefnd telji tvímælaust, að aðgerðin hafi verið óvirk.

30. gr.

Skipi eða flugfari má af sóttvarnarástæðum ekki meina að leita sambands við nokkra höfn eða flughöfn. Ef höfnin eða flughöfnin hefur ekki skilyrði til að beita þeim sóttvarnarráðstöfunum, sem sóttvarnarnefnd telur nauðsynlegar, er heimilt að leggja fyrir skipið — eða flugfarið, ef því er það fært — að halda á eigin kostnað

og ábyrgð til annarrar hafnar eða flughafnar, þar sem nauðsynlegum sóttvarnar-ráðstöfunum verður komið við, enda sé höfnin eða flughöfnin ekki óhaganlega úrleiðis.

31. gr.

Ekki skal litið svo á, að flugfar komi frá sýktu sóttvarnarsvæði, einungis fyrir það, að það hafi á leið sinni yfir sýkt svæði leitað þar sóttvarnarflughafnar, enda sé hún ósýkt.

32. gr.

Ekki skal litið svo á, að maður, sem ferðast í flugfari, er flogið hefur yfir sýkt sóttvarnarsvæði án þess að leita þar flughafnar, komi frá sýktu sóttvarnarsvæði, og ekki heldur, þó að flugfarið hafi leitað flughafnar á svæðinu, ef hlutaðeigandi hefur sætt viðeigandi sóttvarnarráðstöfunum á staðnum til tryggingar því, að hann smitist ekki.

33. gr.

Skip eða flugfar, sem leitað hefur hafnar eða flughafnar og færast undan að sæta sóttvarnarráðstöfunum samkvæmt ákvæðum laga þessara, á rétt á að halda ferð sinni áfram, en þá tafarlaust og er óheimilt að hafa samskipti við nokkra aðra höfn eða flughöfn hér á landi. Slíkt skip eða flugfar á þó rétt á, ef gætt er varúðarráðstafana, sem sóttvarnarnefnd segir fyrir um, að birgja sig hér að eldsneyti, vatni og vistum.

34. gr.

Ef skip strandar eða flugfar nauðlendir, er sóttvarnarnefnd heimilt að krefjast þess, að gætt sé sanngjarnlegra varúðarráðstafana, en aldrei umfram það, sem samrýmist ákvæðum laga þessara.

IX. KAFLI

Sóttvarnarráðstafanir gegn farmi, farangri og pósti.

35. gr.

Því aðeins má láta farm skips eða flugfars sæta sóttvarnaraðgerðum, að sóttvarnarnefnd hafi gilda ástæðu til að ætla, að hann sé mengaður sóttnæmi næmrar sóttar eða líklegur til að valda útbreiðslu slíkrar sóttar.

Umleiðarfarm, annan en lifandi dýr — enda sé farminum ekki umhlaðið hér — má ekki láta sæta sóttvarnaraðgerðum, og ekki má kyrrsetja hann á neinni höfn eða flughöfn, nema ráðherra hafi mælt sérstaklega fyrir um sóttvarnarráðstafanir gegn þess háttar farmi.

36. gr.

Ekki má láta farangur sæta öðrum sóttvarnaraðgerðum en sótthreinsun og skordýraeyðingu og þessum aðgerðum því aðeins, að sá, er hann hefur meðferðis, sé sýktur eða grunaður, eða farmurinn mengaður sóttnæmi næmrar sóttar eða í honum séu skordýr, sem eru eða geta verið smitberar slíkrar sóttar.

37. gr.

Póst, blöð, bækur og annað prentað mál má ekki láta sæta sóttvarnaraðgerðum. Þó getur ráðherra mælt fyrir um sérstakar sóttvarnaraðgerðir gegn pósthöggjum, ef rík ástæða er til að ætla, að innihald þeirra sé mengað sóttnæmi næmrar sóttar eða það sé líklegt til að valda útbreiðslu slíkrar sóttar.

X. KAFLI
Ýmisleg ákvæði.

38. gr.

Ráðherra er heimilt að semja fyrir Íslands hönd við eitt eða fleiri lönd um gagnkvæmar tilslakanir á sóttvarnarráðstöfunum, sem fjallað er um í lögum þessum.

39. gr.

Ráðherra er heimilt að setja nánari reglur um flutning líka inn í landið og úr landi, svo og um flutning slíkra líka á milli staða hér á landi.

40. gr.

Hinum reglulegu sóttvarnarlæknum ber þóknun samkvæmt gjaldskrá héraðslækna fyrir sóttvarnarlæknisstörf, sem mælt er fyrir um í lögum þessum. Ef tilkallaðir eða skipaðir eru sóttvarnarlæknar aðrir en héraðslæknar (í Reykjavík borgarlæknir), ber þeim fyrir sóttvarnarlæknisstörf sín þóknun samkvæmt gjaldskrá annarra lækna en héraðslækna.

41. gr.

Ríkissjóður ber kostnað af sóttvarnarráðstöfunum samkvæmt ákvæðum laga þessara með þeim undantekningum, er greinir hér á eftir. Um umræddar greiðslur fer eftir reglum og gjaldskrá, er ráðherra setur.

- a. Erlent skip, er stundar fiskveiðar eða aðrar veiðar hér við land eða á nálægum höfum og leitar hér hafnar í sambandi við veiðarnar, greiðir allan kostnað af sóttvarnarráðstöfunum gegn því;
- b. skip eða flugfar greiðir kostnað af rannsókn á rottugangi og rottueyðingu, sem um er fjallað í 8. gr.;
- c. skip eða flugfar greiðir kostnað af sóttvarnarráðstöfunum þeim, sem um er fjallað í 33. gr.;
- d. skip eða flugfar, sem leitar hér hafnar eða flughafnar eingöngu til að setja á land sjúklinga eða lík, greiðir kostnað af sóttvarnarráðstöfunum gegn því; nema í hlut eigi skip, sem um ræðir undir staflið a. þessarar greinar, ber þó ríkissjóður kostnað af læknisrannsókn og frekari rannsóknnum, sem nauðsynlegar eru til að leiða í ljós heilbrigðisástand farþega eða áhafnar;
- e. hlutaðeigandi skip eða flugfar greiðir kostnað af sjúkrahúsvist, aðhlynningu og lækningu sjúklings, sem sóttvarnarráðstöfunum er beitt gegn, að svo miklu leyti sem honum er sjúkrahúsvistin, aðhlynningin og lækningin nauðsynleg vegna sjúkdóms síns og engu síður, þó að honum sé ráðstafað á sjúkrahúsið jafnframt til einangrunar; hér til telst og kostnaður af útför sjúklingsins, ef til kemur;
- f. kostnaður af sóttvarnarráðstöfunum gegn strönduðu skipi greiðist af andvirði strandgóss;
- g. kostnað, sem leiðir af því, að maður fer í banni laga þessara út í skip eða stígur upp í flugfar, greiðir hlutaðeigandi, og er greiðslan lögtakskræf;
- h. um kostnað af einangrun hjúkrunarliðs og annarra, sem haft hafa samskipti við sjúkling, er einangraður hefur verið samkvæmt ákvæðum laga þessara, fer, að svo miklu leyti sem kostnaðurinn hefur til fallið, eftir að sjúklingurinn er látinn eða hefur verið leystur úr einangrun, sem um kostnað af farsóttarvörnum innanlands.

42. gr.

Ríkissjóður greiðir ekki skaðabætur vegna tjóns, er leiða kann af sóttvarnarráðstöfunum samkvæmt ákvæðum laga þessara.

43. gr.

Brot gegn fyrirmælum laga þessara eða reglugerða og auglýsinga, sem birtar kunna að verða samkvæmt ákvæðum þeirra, varða sektum, varðhaldi eða fangelsi allt að 6 mánuðum. Mál skulu rekin að hætti opinberra mála. Þegar sýnt þykir, að brot varða ekki þyngri viðurlögum en sektum, er sóttvarnarnefnd heimilt að taka boði hins brotlega um staðgreiðslu sektar gegn því að sleppa við málshöfðun.

Varningur, sem reynt er að flytja inn í landið eða fluttur hefur verið inn í landið í banni laga þessara, skal, að svo miklu leyti sem honum er ekki tortímt, gerður upptækur ríkissjóði til tekna. Sektir, sem menn hafa verið dæmdir til að greiða eða sætt hefur verið á samkvæmt ákvæðum fyrri málsgreinar þessarar greinar, renna í ríkissjóð.

44. gr.

Lög þessi skal birta á íslenzku og ensku.

45. gr.

Lög þessi öðlast gildi þegar í stað, og falla þá jafnframt úr gildi lög nr. 65 19. júní 1933, um varnir gegn því, að næmir sjúkdómar berist til landsins, og lög nr. 26 27. júní 1941 um breyting á þeim lögum

Jafnframt því sem lög þessi falla úr gildi, fellur niður innheimta gjalda í sóttvarnarsjóð, sem eftirleiðis skal hafa það hlutverk að standa straum af kostnaði af rannsóknum varðandi farsóttir og sóttvarnarmál. Sjóðurinn skal vera í vörslum landlæknis undir yfirstjórn ráðherra, sem fer með heilbrigðismál, og eru allar greiðslur úr sjóðnum háðar samþykki ráðherrans.

Sóttvarnarhús ríkisins skal selja og andvirði þess renna í sóttvarnarsjóð.

Athugasemdir við lagafrumvarp þetta.

Landlæknir hefur samið lagafrumvarp þetta og gerir fyrir því svolátandi grein:

Ísland hefur á vegum Alþjóðaheilbrigðisstofnunarinnar gerzt aðili að hinum alþjóðlega sóttvarnarsamningi nr. 2 25. maí 1951, en þennan dag var hann samþykktur á 4. þingi stofnunarinnar í Genf. Fyrir þá aðila Alþjóðaheilbrigðisstofnunarinnar, sem höfðu ekki tilkynnt fyrirvara innan tiltekins (9 mánaða) frests, gekk samningurinn í gildi hinn 1. október 1952, og var Ísland í hópi þeirra aðila.

Ákvæði laga nr. 65 19. júní 1933, um varnir gegn því, að næmir sjúkdómar berist til Íslands, en svo heita sóttvarnarlög vor, þau er nú gilda, þóttu ekki vera því til fyrirstöðu, að vér gætum í öllum atriðum er máli skipta, fullnægt ákvæðum hins alþjóðlega sóttvarnarsamnings. Að vísu eru ákvæði laganna yfirleitt allmiklu ríkari en heimilt er að heita samkvæmt samningnum, en hins vegar gert ráð fyrir, að eftir atvikum megi víkja frá ýrtruðu fyrirmælum, og mun til þess verða gripið, ef á reynir og til árekstra stefnir við fyrirmæli samningsins. Mest ber á milli um bókstaf laga og samnings varðandi sóttvarnargjöld af skipum og flugförum, en reyndar bitamunur en ekki fjár um hæð gjaldanna til uppjafnaðar.

Hagkvæmt þótti að flýta ekki svo hinn sjálfsögðu endurskoðun sóttvarnarlaganna, að ekki væri unnt að hafa nokkurn stuðning af því, sem í þessu efni gerðist á öðrum Norðurlöndum, sem vér höfum svo lengi átt samleið með um skipun sóttvarnarmála. Danir riðu hér á vaðið og lögðu fyrir landsþing sitt (28. janúar 1953) frumvarp til nýrra sóttvarnarlaga samræmt ákvæðum hins alþjóðlega sóttvarnarsamnings. Hefur danska heilbrigðisstjórnin sýnt íslenzku heilbrigðisstjórninni þá góðvild að leyfa henni að fylgjast með undirbúningi þessarar lagasetningar, og er frumvarp þetta mjög sniðið eftir hinu danska frumvarpi, en þó samræmt íslenzkum staðháttum og aðstæðum. Hið danska frumvarp er nú orðið að lögum (Lov af 31. marts 1953 om karantæneforanstaltninger mod smitsomme sygdomme).

Nauðsynlegt er að gera sér ljóst, að alþjóðlegir sóttvarnarsamningar eru ekki fyrst og fremst helgaðir því að girða fyrir alla sóthættu af samgöngum landa á milli, heldur miklu fremur hinu, að tryggja samgöngurnar gegn óhóflegri ihlutun sóttvarnaryfirvalda. Af öllum millilandasamgöngum stafar að sjálfsögðu meiri eða minni sóthætta, sem engin leið er að girða með öllu fyrir nema með svo róttækum samgönguhömlum, að leiða mundi til fullkominnar ringulreiðar á samskiptum þjóðanna. Nokkur sóthætta er sá skattur, sem vér hljótum að greiða af þessum lífsnauðsynlegu samskiptum. Hins vegar hafa nú allar þjóðir, a. m. k. þær, sem eru á alþjóðlegum samgönguleiðum, hver hjá sér þann hemil á næmum sóttum, sem á annað borð eru með nokkru móti viðráðanlegar, að millilandasamgöngur mega nú yfirleitt heita stórhættulitlar, að viðhafðri hæfilegri gát samkvæmt ákvæðum hins alþjóðlega sóttvarnarsamnings. Horfir nú og svo fyrir samræmdar aðgerðir allra þjóða, að með hverju ári, sem líður, verði þessi hætta minni og minni, enda líta menn nú öruggir til þeirrar framtíðar, að alþjóðlegum samgöngum verði haldið uppi án nokkurra teljandi sóttvarnarráðstafana gegn þeim.

Hér á eftir fara skýringar á einstökum greinum frumvarpsins, að svo miklu leyti sem slíkra skýringa telst þörf.

Um 1. gr.

Þó að ætlað sé til, að lögin heiti hinu almenna heiti: sóttvarnarlög, taka þau aðeins til millilandasóttvarna, þ. e. ráðstafana til varnar gegn því, að inn í landið eða út úr því berist þær sóttir, sem lögin á hverjum tíma eru látin taka til. Að hætti annarra Norðurlandþjóða eigum vér oss önnur lög, sem helguð eru því hlutverki að reisa skorður við útbreiðslu farsóttanna innan lands. Eru það lög nr. 66 19. júní 1933 um varnir gegn útbreiðslu næmra sjúkdóma. Þegar þau lög verða endurskoðuð, er þeim fyrirhugað heitið: farsóttalög. Styðzt þessi nafngift við nokkra málvenju, sbr. sóttvarnarhús og farsóttahús, en annars eru heitin valin með tilliti til þess, hve stutt þau eru og líkleg til að reynast þægileg í notkun.

Alþjóðasóttvarnarsamningurinn tekur einungis til sex tilgreindra sótta, sem samkvæmt samningnum heita sóttvarnarsóttir (quarantinable diseases), og er heitið miðað við það, að æskilegs árangurs sé að vænta af viðráðanlegum sóttvarnarráðstöfunum gegn þeim. Mun og vera gert ráð fyrir því, að allar þjóðir muni telja sér skylt að reisa sérstakar skorður við því, að þær illa kynjuðu sóttir berist inn í lönd þeirra, að svo miklu leyti, sem þeim getur stafað hætta af því. Þessar sóttir eru

1. bólusótt (variola);
2. dílasótt (typhus exanthematicus);
3. gul hitasótt (febris flava);
4. kóléra (cholera asiatica);
5. rykkjasótt (febris recurrens);
6. svartí dauði (pestitis).

Fimm af þessum sóttum (1—4 og 6) eru hinar sömu sóttir, sem sóttvarnarlög vor, þau er nú gilda, taka fyrst og fremst til, þ. e. hinar svo nefndu erlendu sóttir, sem ætíð er skylt að verja landið fyrir samkvæmt nánara tilteknum reglum. Í frumvarpinu er ekki gert ráð fyrir því, að nefndar verði í sjálfum lögunum þær sóttir, sem þeim er ætlað að taka til, heldur verði það ákveðið í reglugerð. Er það gert með tilliti til þess, að ekki þykir fyrir fram sjálfsagt, að þau taki til allra þeirra sótta, sem alþjóðasóttvarnarsamningurinn fjallar um, og ekkert er því til fyrirstöðu, að láta megi þau, þegar svo ber undir, taka til annarra næmra sótta. Af sóttvarnarsóttum samkvæmt samningnum má gul hitasótt að ósekju vor vegna falla hér undan, því að hún berst einungis á milli manna með mýi því, sem ekki er líft í íslenzku loftslagi. Í reglugerð, sem að sjálfsögðu verður birt, jafnframt því sem lögin taka gildi, verður ákveðið, að þau skuli taka til hinna sóttanna fimm með þeim sérákvæðum um hverja einstaka sótt, sem samningurinn heimilar framast.

Ekki mun að svo stöddu þykja ástæða til að taka fleiri sóttir í tölu slíkra sóttvarnarsóttá, þó að heimilt sé eftir samningnum, en að sjálfsgöðu er það samkvæmt anda hans, að það verði ekki gert nema af mjög brýnni nauðsyn og ekki strangari sóttvarnarfyrirmæli sett um þær sóttir, sem við kann að verða bætt, en samsvari fyrirmælum samningsins um þær sérstöku sóttir, sem hann tekur til. Sérstaklega er tekið fram í samningnum, að aldrei megi vegna sóttvarnarráðstafana gegn sóttum, öðrum en sóttvarnarsóttum samkvæmt ákvæðum samningsins, nema um hinn ýtrasta háska sé að ræða fyrir heilbrigðisástand hlutaðeigandi lands, meina skipi eða flugfari að lesta eða losa farm, taka vistir, vatn og eldsneyti.

Um 2. gr.

Skýrgreiningarnar ná eingöngu til þeirra hugtaka sem á góma ber í frumv. og ekki þykja nægilega hnitmiðuð samkvæmt orðanna hljóðan, enda í sumum tilfellum til styttingar máli vikið allmikið frá venjulegustu merkingu mæltis máls, og bera skýringarnar þetta nægilega greinilega með sér. Hugtakaskýrgreiningar hins alþjóðlega sóttvarnarsamnings ná til miklu fleiri hugtaka en lögnum er ætlað að fjalla heinlínis um, en komið geta þau til kasta reglugerða, sem settar verða samkv. lögnum, og bíða þá skýrgreiningarnar reglugerðanna.

Um 3.—5. gr.

Ekki hefur gefizt vel að kjósa til sóttvarnarnefnda, og er sannast mála, að mjög víða, þar sem slíkar nefndir eiga að vera samkvæmt ákvæðum gildandi sóttvarnarlaga, hafa þær aldrei komizt á laggirnar. Hin almennu störf sóttvarnarnefnda eru og embættisleg störf og rækt af hlutaðeigandi embættismönnum, en sjaldnast þörf eiginlegra nefndarstarfa. Þó getur svo borið undir, að æskilegt sé að hafa samráð nokkurra valinna manna um, og er hér gert ráð fyrir, að í sóttvarnarnefndir séu sjálfkjörnir ákveðnir embættis- og sýslunarmenn og þannig stillt til, að í hverri nefnd séu tveir embættismenn ríkisins og einn sýslunarmaður hlutaðeigandi bæjar- eða sveitarfélags.

Ekki er gert ráð fyrir því, að breyting verði gerð á tilhögun starfshátta sóttvarnarnefnda frá því, sem verið hefur.

Um 6. gr.

Með sóttvarnarlögum frá 1902 var svo fyrir mælt, að reisa skyldi sérstakt sóttvarnarhús í hverjum kaupstað hér á landi, en síðan skyldu hús þessi vera til taks, ef einangra þyrfti í sóttvarnarskyni aðkomufólk frá öðrum löndum. Hús þessi voru reist að nafni til í öllum kaupstöðum, er þá voru, en utan Reykjavíkur varð tæplega nokkurt þeirra fullgert, og víst mun aldrei hafa til þess komið, að þau yrðu notuð í tilætluðu skyni. Með sóttvarnarlögum frá 1933 voru hin sérstöku sóttvarnarhús lögð niður annars staðar en í Reykjavík, þar sem svo heitir, að til sé sóttvarnarhús, frá upphafi illa nothæft og nú fyrir löngu orðið óhæft til slíkra nota. Líða og svo áratugir, að ekki reynir á það, að einangra þurfi fólk vegna sóttvarnarráðstafana gegn útlöndum, en alkunnugt er, hverjum erfiðleikum er bundið að halda eyðihúsum við, svo að ekki grottni niður.

Þykir reynsla hafa skorið úr um það, að sérstakt sóttvarnarhúshald sé úrelt skipan, og hér á Íslandi hefur það reyndar aldrei átt heima. Hugmyndin um sérstök, afskekkt sóttvarnarhús á rætur að rekja til þeirra tíma, er menn kunnu langtum miður en nú tók á að umgangast næmar sóttir. Nú orðið er yfirleitt engum vandkvæðum bundið að einangra tryggilega sjúklinga með næmar sóttir, sem á annað borð láta að einangrun, á hverju sémilega útbúnu sjúkrahúsi sem vera skal, enda reynir meira eða minna á það á öllum sjúkrahúsum hér á landi, sem sjúkrahúsnafn er gefandi. Einkum henta þó til slíkrar einangrunar almenn farsóttahús eða farsóttadeildir sjúkrahúsa. Þykir einsýnt að taka upp þá skipan að fela almennum sjúkrahúsum bæjar- og sveitarfélaga að annast gæzlu og aðhlyningu þeirra ein-

staklinga, sem einangra þarf vegna sóttvarnarráðstafana gegn útlöndum, enda gera sjúkrahúsunum skylt að takast það á hendur. Er um þetta farið að dæmi Dana. Sjúkrahúsbyggingar bæjar- og sveitarfélaga njóta nú þess styrks úr ríkissjóði, að ekki verður talið til mikils mælt, að sjúkrahúsin bregðist vel við þessari almanna-nauðsyn, og því heldur sem aldrei mun kveða mjög mikið að því, að þessarar þjón-ustu verði æskt.

Vist er hugsanlegt, að svo beri við, að einangra þurfi vegna sóttvarnarráðstafana gegn útlöndum meiri fjölda manna í senn en svo, að rúmist á nokkru sjúkrahúsi. En á slíkt mun reyna svo örsgjaldan, að lítil ráðdeild væri að halda uppi meira háttar sóttvarnarhúsi aðeins til að vera við því búinn að leysa einn og einn slíkan vanda e. t. v. á aldarfjórðunga fresti. Verður í slíkum undantekningar- og neyðartilfellum að láta sér nægja skyndiráðstafanir á borð við það að gera t. d. skólahús að bráða- birgðasóttvarnarhúsi, og eru slík úrræði ekki óþekkt hér á landi. Bæjar- og sveitar- stjórnir eru einnig hér hin sjálfsgæsta hjálparhella og lánardrottinn.

Húsakynni flughafnar, sem nauðsynleg eru til þeirrar tryggingar gegn sótt- hættu af ferðamönnum, er um flughöfnina fara, að þeir megi halda sem óhindrað- astir áfram ferð sinni (sbr. 10. gr. og 21. gr. b), teljast ekki til opinberra sóttvarnar- húsa, heldur er þar um að ræða eðlilegan búnað flughafnar, sem kostar kapps um að fullkomna þjónustu sína og tryggja hag viðskiptamanna sinna.

Um 7.—9. gr.

Varða rottueftirlit og rottueyðingu og þarfnast tæplega skýringar.

Um 10. gr.

Sbr. niðurlagsmálgrein skýringar á 6. gr. Kostnaður af sóttvarnarbúnaði flug- hafna verður ekki greiddur af hinu opinbera sem sóttvarnarkostnaður. Hér er aðeins um það að ræða, að flughafnir, sem fullnægja settum skilyrðum um sótt- varnarbúnað, eigi þess kost að verða löggiltar sem sóttvarnarflughafnir (sanitary airports).

Um 11. gr.

Alþjóðaheilbrigðisstofnunin tilkynnir aðilum sínum um gang sótta þeirra, sem alþjóðasóttvarnarsamningurinn tekur til. Um gang annarra sótta verður að leita annarra fregna, og eru sem fyrr lagðar þær kvaðir á fulltrúa utanríkisráðuneytis Íslands erlendis, að þeir fylgist með sóttarfari, hver í sinu umdæmi, og tilkynni hingað það, sem máli skiptir í því efni.

Um 12.—19. gr.

Þarfnast ekki skýringar.

Um 20. gr.

Umleiðarferð er nýyrði, sem svarar til danska orðsins: gennemrejse; á ensku: transit traffic.

Um 21. gr.

Varðandi staflið b., sbr. niðurlagsmálgrein skýringar á 6. gr. og skýringu á 10. gr.

Um 22.—34. gr.

Þarfnast ekki skýringar.

Um 35. gr.

Umleiðarfarmur: transitgods, sbr. skýringu á 20. gr.

Um 36. og 37. gr.

Þarfnast ekki skýringar.

Um 38. gr.

Sérstaklega kemur til mála, að Norðurlönd geri með sér samninga um slíkar gagnkvæmar tilslakanir sóttvarnarráðstafana.

Um 39.—40. gr.

Þarfnast ekki skýringar.

Um 41. gr.

Varðandi staflið a.: Með því að alþjóðasóttvarnarsamningurinn er helgaður fyrirgreiðslu alþjóðlegra samgangna (world traffic) og ferðir erlendra fiskiskipa og annarra veiðiskipa af íslenskum miðum og nálægum höfum á íslenskar hafnir geta með engu móti talizt til alþjóðlegra samgangna í skilningi samningsins, verður ekki séð, að skylt sé að láta slík fiski- og önnur veiðiskip njóta þeirra friðinda, sem samningurinn tryggir skipum á alþjóðlegum samgönguleiðum, að njóta að verulegu leyti ókeypis sóttvarnareftirlits. Hér kemur og til, hversu óvenjulegra hagsmunna vér Íslendingar eigum að gæta í þessu efni.

Önnur ákvæði greinarinnar varðandi greiðslu sóttvarnarkostnaðar fylgja nákvæmlega beinum fyrirætlunum samningsins.

Um 42.—43. gr.

Þarfnast ekki skýringar.

Um 44. gr.

Áður hefur tíðkast að birta íslensk sóttvarnarlög á íslensku, dönsku, ensku, frönsku og þýzku. Þetta virðist óþarflegur íburður, og ætti að vera nægilegt að birta þau útlendingum á einu heimsmáli, einkum þar sem sóttvarnarráðstöfunum vorum er ekki ætlað að víkja í neinu frá alþjóðlegum reglum.

Um 45. gr.

Sú ráðstöfun sóttvarnarsjóðs og andvirðis sóttvarnarhúss ríkisins, sem hér er stungið upp á, mætti svara vel tilgangi sínum. Illa fer á, að fé þessu verði ekki varið á einhvern hátt til eflingar sóttvarnarmálum, svo sem frá upphafi var fyrirhugað.

Frumvarpið hafa haft til umsagnar læknadeild háskólans og stjórn Læknafélags Íslands. Læknadeildin hefur í bréfi, dags. 25. apríl 1953, tjáð sig samþykka frumvarpinu og telur það „í samræmi við gildandi alþjóðareglur“. Stjórn læknafélagsins gerði í bréfi, dags. 8. júní 1953, ekki aðrar athugasemdir við frumvarpið en þær, að læknum væri tryggð ónóg þóknun fyrir sóttvarnarstörf. Ef svo þætti, ættu ákvæði þar að lútandi þó ekki heima í sóttvarnarlögnum, heldur í hinum opinberu lækna-gjaldskrá, og má hvenær sem er taka það til athugunar af réttum aðilum.